

OBSAH

Úvod – Kompatibilita textu publikace s klasifikacemi využívanými ve zdravotnictví, v sociální péči a ve školství	11
<i>(Milan Valenta)</i>	
Referenční rámec MKF	13
Referenční rámec SIS	15
Referenční rámec Katalogu posuzování míry speciálních vzdělávacích potřeb (část diagnostické domény pro žáky s mentálním postižením)	16
I. část	
1. Pojem inteligence	20
<i>(Martin Lečbych)</i>	
Vývoj testování inteligence	21
<i>Faktorově analytické modely inteligence</i>	22
<i>Gardnerův multidimenzionální model inteligence</i>	23
<i>Sternbergova triarchická teorie inteligence</i>	24
Kritika konceptu inteligence	24
Testování inteligence u osob s mentální retardací	26
2. Koncept mentálního postižení a terminologie	28
<i>(Milan Valenta)</i>	
Mentální postižení	29
Mentální retardace	31
<i>MKN-10 (F70–F79)</i>	31
<i>DSM-IV</i>	32
<i>AAMR</i>	33
Modely mentální retardace	34
<i>(Martin Lečbych)</i>	
Diagnostika mentální retardace	41
<i>Diferenciální diagnostika dalších duševních poruch v souvislosti s mentální retardací</i> ..	44
<i>Některá specifika a problematické okruhy diagnostikování Romů</i>	52
<i>Marginálie k pojmům relevantním mentálnímu postižení</i>	53
Etiologie mentální retardace	55
<i>(Milan Valenta, Oldřich Müller)</i>	
3. Právní úprava postavení osob s mentálním postižením	62
<i>(Jan Michalík)</i>	
Mezinárodní přístup k ochraně práv osob s mentálním postižením	64
Způsobilost k právním úkonům	67
<i>Řízení o způsobilosti k právním úkonům</i>	69
<i>Princip ochrany a minimálního zásahu do ústavního práva osoby</i>	72
<i>Právní a faktické důsledky omezení a zbavení způsobilosti k právním úkonům</i>	73
<i>Zbavení způsobilosti k právním úkonům a volební právo</i>	75
<i>Opatrovník osoby omezené nebo zbavené způsobilosti k právním úkonům</i>	76
Odpovědnost za škodu o osob s mentální retardací	78

Občan s mentální retardací v rodinněprávních vztazích	81
Občan s mentální retardací v trestněprávních vztazích	82
<i>Mentální retardace a její vymezení pro účely trestního zákoníku</i>	83
<i>Ochrana osob s mentální retardací ve skutkové podstatě vybraných trestných činů</i>	85
Občan s mentální retardací a poskytování zdravotní péče	89
<i>Informovaný souhlas</i>	90
<i>Řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče</i>	93
<i>Řízení o přípustnosti převzetí do ústavu zdravotnické péče</i>	94
<i>Řízení o přípustnosti držení v ústavu zdravotnické péče</i>	95
4. Edukace, sociální služby a intervenční strategie pro osoby s mentálním postížením	97
Edukace osob s mentálním postížením	97
<i>(Milan Valenta)</i>	
Systém sociálních služeb	101
<i>(Jan Michalík)</i>	
<i>Služby sociální péče do roku 2006</i>	101
<i>Základní principy organizace nového systému sociálních služeb</i>	102
<i>Druhy sociálních služeb</i>	103
<i>Príspevek na péči</i>	107
<i>Standardy kvality sociálních služeb</i>	112
Psychoterapeutické přístupy k osobám s mentální retardací	114
<i>(Martin Lečbych)</i>	
<i>Adaptace rogeriánského přístupu – preterapie</i>	115
<i>Kognitivně-behaviorální terapie</i>	116
<i>Rodinná terapie</i>	120
Další terapeutické přístupy ve speciálněpedagogické péči o osoby s mentálním postížením	123
<i>(Oldřich Müller)</i>	
<i>Klasifikace a charakteristika terapií využitelných ve speciálněpedagogické péči o osoby s mentálním postížením</i>	124

II. část

Domény osobnostní struktury osob s mentálním postížením, jejich diagnostikování a stanovení míry speciálněpedagogické podpory

5. Smyslová percepce	138
<i>(Petr Petráš)</i>	
Deskripce domény	138
Specifika u osob s mentálním postížením	139
Vizuální percepce	140
<i>Deskripce subdomény</i>	140
<i>Specifika u osob s mentálním postížením</i>	141
<i>Diagnostické nástroje</i>	141
Sluchová percepce	146
<i>Deskripce subdomény</i>	146
<i>Specifika u osob s mentálním postížením</i>	147
<i>Diagnostické nástroje</i>	147
Stanovení míry podpurných opatření	149
6. Motorika	151
<i>(Eva Stupňánková, Magda Navrátilová, Miroslav Procházka)</i>	

Hrubá motorika	151
<i>Obecná charakteristika subdomény</i>	151
<i>Motorické schopnosti</i>	151
<i>Specifika u osob s mentálním postižením</i>	152
<i>Diagnostické nástroje</i>	153
<i>Stanovení míry podpůrných opatření</i>	157
Jemná motorika	158
<i>Deskripce subdomény</i>	158
<i>Specifika u osob s mentálním postižením</i>	158
<i>Diagnostické nástroje</i>	159
<i>Stanovení míry podpůrných opatření</i>	160
Grafomotorika	162
<i>Deskripce subdomény</i>	162
<i>Specifika u osob s mentálním postižením</i>	163
<i>Diagnostické nástroje</i>	163
<i>Stanovení míry podpůrných opatření</i>	163
Psychomotorika	165
<i>Charakteristika subdomén</i>	165
<i>Specifika u osob s mentálním postižením</i>	165
<i>Diagnostické nástroje</i>	166
<i>Stanovení míry podpůrných opatření</i>	167
7. Lateralita	168
<i>(Milan Valenta)</i>	
Deskripce domény	168
Specifika osob s mentálním postižením	169
Diagnostické nástroje	169
8. Orientační funkce – orientace časem, místem, osobou	171
<i>(Martin Lečbych)</i>	
Charakteristika domény	171
Poruchy v rámci domény	172
Specifika u osob s mentálním postižením	173
<i>Osoby s lehkou mentální retardací</i>	174
<i>Osoby se středně těžkou mentální retardací</i>	174
Diagnostika a diferenciální diagnostika orientačních funkcí	175
<i>Testové metody</i>	176
<i>Diferenciální diagnostika</i>	176
Stanovení míry podpůrných opatření	177
9. Intelektové poznávací funkce	178
<i>(Miroslav Procházka, Jana Petrášová)</i>	
Obecná charakteristika domény	178
Rámcová specifika domény u klientů s mentálním postižením	178
Diagnostické nástroje a diferenciální diagnostika	179
Struktura intelektu	180
<i>Charakteristika subdomény</i>	180
<i>Specifika subdomény u klientů s mentálním postižením</i>	181
<i>Diagnostické nástroje a diferenciální diagnostika</i>	181
<i>Stanovení míry podpůrných opatření</i>	185
Myšlenkové operace	186
<i>Charakteristika subdomény</i>	186
<i>Specifika subdomény u klientů s mentálním postižením</i>	187

<i>Diagnostické nástroje a diferenciální diagnostika</i>	187
<i>Stanovení míry podpůrných opatření</i>	188
Organizace a plánování	190
<i>Charakteristika subdomény</i>	190
<i>Specifika subdomény u klientů s mentálním postižením</i>	190
<i>Diagnostické nástroje a diferenciální diagnostika</i>	190
<i>Stanovení míry podpůrných opatření</i>	191
Úsudek	191
<i>Deskripce subdomény</i>	191
<i>Specifika subdomény u osob s mentálním postižením</i>	192
<i>Diagnostické nástroje</i>	192
Řešení problémů	193
<i>Deskripce subdomény</i>	193
<i>Specifika subdomény u osob s mentálním postižením</i>	195
<i>Exekutivní funkce</i>	195
<i>Diagnostické nástroje</i>	196
<i>Stanovení míry podpůrných opatření</i>	196
Kognitivní styl	197
<i>Deskripce subdomény</i>	197
<i>Specifika subdomény u osob s mentálním postižením</i>	198
<i>Diagnostické nástroje</i>	198
10. Pozornost	200
<i>(Miroslav Procházka)</i>	
<i>Obecná charakteristika domény</i>	200
<i>Rámcová specifika domény u klientů s mentálním postižením</i>	201
<i>Diagnostické nástroje</i>	201
<i>Udržení záměrné pozornosti</i>	204
<i>Charakteristika subdomény</i>	204
<i>Specifika subdomény u klientů s mentálním postižením</i>	204
<i>Diagnostické nástroje</i>	205
<i>Stanovení míry podpůrných opatření</i>	205
<i>Přesouvání pozornosti</i>	206
<i>Charakteristika subdomény</i>	206
<i>Specifika subdomény u klientů s mentálním postižením</i>	206
<i>Diagnostické nástroje</i>	206
<i>Stanovení míry podpůrných opatření</i>	207
<i>Rozdělení pozornosti</i>	207
<i>Charakteristika subdomény</i>	207
<i>Specifika subdomény u klientů s mentálním postižením</i>	208
<i>Diagnostické nástroje</i>	208
<i>Stanovení stupně míry podpůrných opatření</i>	208
11. Paměť	209
<i>(Pavel Svoboda)</i>	
<i>Deskripce subdomény</i>	209
<i>Tradiční dělení paměti</i>	210
<i>Krátkodobá (pracovní) paměť</i>	211
<i>Střednědobá paměť</i>	212
<i>Dlouhodobá paměť</i>	213
<i>Specifika paměti u osob s mentálním postižením</i>	214
<i>Diagnostické nástroje</i>	216
<i>Krátkodobá paměť</i>	217

<i>Střednědobá paměť</i>	221
<i>Dlouhodobá paměť</i>	223
12. Fatické funkce	227
<i>(Olga Kulišková)</i>	
Deskripce domény	227
<i>Druhy komunikace</i>	228
<i>Poruchy fatických funkcí</i>	229
Specifika fatických funkcí u klientů s mentálním postižením	229
<i>Řeč osob s mentálním postižením</i>	230
Diagnostika a diferenciální diagnostika	233
<i>Silné a slabé stránky diagnostiky fatických funkcí u osob s mentálním postižením</i>	233
<i>Diagnostické prostředky</i>	235
Stanovení míry podpůrných opatření	238
13. Emoce	241
<i>(Jana Petrášová)</i>	
Obecná charakteristika domény	241
<i>Dělení emocí</i>	241
<i>Vývoj emocí</i>	242
<i>Emoce jako projev funkčního systému mozku</i>	243
<i>Emoce a poznávací procesy</i>	243
<i>Emoce a motivace</i>	244
<i>Emoční inteligence</i>	244
<i>Poruchy emocí podle kritéria intenzity a časového průběhu</i>	244
Rámcová specifika u klientů s mentálním postižením	246
Diagnostické nástroje	246
Stanovení míry podpůrných opatření	248
14. Adaptabilita a sociabilita	249
<i>(Alena Petrová)</i>	
Deskripce domény	249
<i>Vývoj a determinace adaptability</i>	250
<i>Míra adaptability a její aspekty</i>	250
<i>Poruchy adaptace</i>	251
Specifika domény – problematika adaptace v kontextu mentální retardace	255
Diagnostika domény	257
<i>Testy inteligence a specifických schopností</i>	257
<i>Testy sociálních vztahů a testy emoční inteligence</i>	258
Stanovení míry podpůrných opatření	259
15. Konace a aspirace	261
<i>(Martin Lečbých)</i>	
Charakteristika domény	261
Specifika poruch u osob s mentální retardací	261
Poruchy cíleného jednání	262
Aspirace	263
Diagnostika poruch volního jednání	264
16. Sebeobsluha	266
<i>(Petr Petráš)</i>	
Deskripce domény	266
Specifika u osob s mentálním postižením	266
Diagnostické nástroje	269

Vývojové škály	269
Klinické metody	273
Diferenciální diagnostika	274
Stanovení míry podpůrných opatření	274
17. Rodinné prostředí	280
<i>(Božena Doleželová, Jan Michalík, Milan Valenta)</i>	
Charakteristika domény	280
Výchovně-socializační funkce rodiny	280
Styly výchovných interakcí	281
Dítě s mentálním postižením v rodině	282
Fáze šoku a popření	283
Fáze bezmocnosti	284
Fáze postupné adaptace a vyrovnávání se s problémem	284
Fáze smlouvání	285
Fáze smíření	286
Rodinná diagnostika	288
Obecné principy rodinné diagnostiky a výběr diagnostických metod	289
Diagnostické metody	290
Stanovení míry podpůrných opatření	293
18. Edukační schéma – dovednosti, vědomosti, návyky, zájmy	294
<i>(Jitka Jarmarová)</i>	
Charakteristika domény	294
Trivium	294
Charakteristika subdomény	294
Specifika subdomény u klientů s mentálním postižením	295
Rámcové vzdělávací programy	295
Diagnostické nástroje	295
Společenskovední a přírodovědná oblast, oblast zdraví, práce a kultury	297
Charakteristika domény	297
Diagnostické nástroje	299
Stanovení míry podpůrných opatření	299
Zájmy	301
Specifika subdomény u klientů s mentálním postižením	301
Diagnostické nástroje	301
Stanovení míry podpůrných opatření	302
Návyky	303
Specifika subdomény u klientů s mentálním postižením	303
Stanovení míry podpůrných opatření	304
19. Metodická kapitola k posuzování míry speciálních vzdělávacích potřeb	305
<i>(Milan Valenta, Jan Michalík, Pavla Baslerová)</i>	
Standardizované (testové) diagnostické nástroje	309
Klinické diagnostické nástroje	312
Postup pro vyplnění kvantifikátorů domén do sumační tabulky	314
Přehled nosných domén doporučených k otevření pro konkrétní poradenské situace SPC pro MP	328
Summary	330
Seznam použité literatury	332
Rejstřík věcný	341
Rejstřík jmenný	347